

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ КОРПОРАЦІЙ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Асп. Н.О. Фаріон (КНУТД)

Існують різні погляди на питання про те, коли з'явилися перші корпорації. Одні дослідники стверджують, що перші товариства виникли в Стародавній Греції в VIII – VI ст. до н. е. Їх поява була пов'язана з процесом колонізації середземноморського побережжя, крахом общини і формуванням грецької полісної системи. Поліс (від грец. polis) – місто – держава, форма соціально-економічної і політичної організації суспільства і держави. Поліси складали повноправні члени суспільства, кожний з яких мав право на земельну власність і політичні права. Згодом форма товариства стала використовуватись при створенні підприємницьких об'єднань в VI – V ст. до н. е. в Стародавньому Римі (так звані римські товариства, чи «societies»).

У середні віки в результаті великих географічних відкриттів помітно розширились горизонти міжнародної торгівлі, і підприємцям потрібен був значний капітал, щоб використати нові можливості. Витрати на освоєння заморських ринків збуту та джерел сировини були під силу лише товариствам. Морські товариства з'явилися в IX—X ст. Вслід за морськими в материкових районах виникли сімейні товариства, які з часом почали приймати в свої ряди сторонніх осіб. Предметом діяльності таких товариств були торгівля сукном, прянощами, добування міді, срібла тощо. Деякі з них залишили слід в історії як могутні і довговічні комерційні об'єднання. Більш поширеною серед економістів є думка про те, що корпорації виникли порівняно недавно, в XIV-XVII ст., і причиною тому стали економічні зміни: розвиток торгівлі, морської справи та ін. За початок відліку береться створення Голландської Ост-Індської компанії в 1602 році. Вона виникла з ініціативи держави шляхом злиття торгових товариств Голландських провінцій з метою торгівлі з Ост-Індією. По суті це перша акціонерна компанія, акції якої регулярно купувались і продавались на біржі. Пізніше в 1622 р. була створена Вест-Індська компанія. Процес формування корпорації знайшов логічне завершення у формі підприємницького об'єднання – акціонерного товариства. Виникнувши на початку розвитку приватного підприємництва, акціонерна форма виявилася надзвичайно гнучкою і життєздатною. В акціонерних товариствах партнери володіли частками капіталу товариства, оформленими у вигляді акцій. Акціонерні товариства створювались для торгівлі сукном, іншими товарами, а також для фінансування видобутку вугілля, дренажних та інших капіталомістких робіт.

Розвиток машинної індустрії, залізничного транспорту і виробництва суден в Західній Європі з початку XIX століття відбувався також у формі акціонерних товариств. З другої половини XIX ст. акціонерні товариства поступово почали витісняти інші типи великих підприємств. Акціонерні компанії в Україні виникли в другій половині XIX ст. У цей період з'являються перші іноземні компанії. В багатьох галузях економіки зменшувалася кількість підприємств і збільшувалися їхні розміри. Особливо популярною формою монополістичних об'єднань в Україні були тоді синдикати. Вони створювались у чорній металургії, в металообробній промисловості.

Наприкінці 20-х — на початку 30-х років XX ст. в умовах формування командно-адміністративної системи акціонерні товариства були в основному реорганізовані в державні об'єднання, і розвиток акціонерного підприємництва припинився майже на 60 років.